

OLLE RIMFORS:

KONSTEN ATT VALLA

Ordentligt och rätt vallade skidor
höja avsevärt nöjet av skidåkningen

Några vallningsmoment. — Bilden t. v.: Temperaturen å rättvisande termometer avläses. — I mitten: Snöbeskaffenhetsen bör noggrant undersökas. — T. h.: Ytvallans "stigförmåga" i uppförsbackar provas (hopp på ett ben uppför!).

På sälfiske i Bottenhavet

Foto G. Hallström.

Från sälfisket i Östra Kvarken. Säl fångstbåten sjösättes.

Sedan mycket lång tid tillbaka bedrivs varje vår ett intensivt "säl-fiske" i Bottenhavet. Det är ganska egendomligt, att det verkligen kallas fiske och inte jakt. Terminologien är dock icke alldeles enhetlig, det kallas jakt på en del håll och fiske på en del, men benämningen fiske är nog den ursprungliga. Då

sälarna så gott som undantagslöst skjutas, är det ju förresten en smula felaktigt att tala om fiske, men det kan ju botten i andra och äldre fångstmetoder.

Sälfisket är ingenting för veklingar eller för folk som prompt måste gå på biograf en gång i veckan. Från det ett lag

(Forts. å sid. 2.)

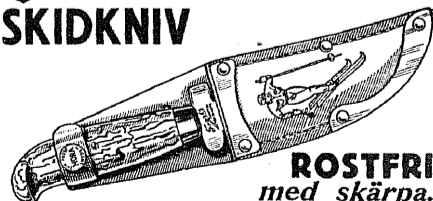
En egenskap, som speciellt utmärker skidan, är dess glidförmåga. Det är denna, som givit skidan ett bestämt övertag gentemot dess frände snöskon, ur såväl rent idrottslig som nyttosynpunkt.

Skidornas glidförmåga är emellertid ej lika under alla förhållanden. Tyvärr varierar den högst avsevärt. Vid ett tillfälle kan det sålunda vara ett alldeles utomordentligt gott glid på skidorna, under det att man vid ett annat knäpast förmår skjuta den ena skidan förbi den andra. Mellan dessa båda ytterligheter kan glidförmågan ha många variationer.

Med kännedom om de faktorer — temperatur (och därav beroende fuktighetshalt i snön), luftens relativa fuktighetsgrad, lufttryck, snöbeskaffenhetslag i skidvirket m. m. — som inverka på skidans glidförmåga, kan man genom att på olika sätt förändra glidyten på skidan dels utnyttja de för glidet gynnsamma, dels neutralisera de för

(Forts. å sid. 3.)

Frosts pat. SVENSKT PATENT Nr 84013
NORSKT PATENT Nr 55835
SKIDKNIV

**ROSTFRI
med skärpa.**

Spec. konstr. för skrapning av såväl skidans styrrand som övriga ytor vid isbildning och omvallning. Solitt, elegant och förstkl. utförande. Knivens längd 22,5 cm. Pris kr. 4.—. Knivens längd 20,5 cm. Pris kr. 3.75. Hos alla välsort. järn- och sportaff.
Böhlmark & C:o, Mora.

Skidvallning

(Forts. fr. sid. 1.)

glidet ogynnsamma verkningarna. Ett lagom lätt glid är i regel gynnsamt vid löpning såväl utför och på slät mark som uppför. Ett alltför lätt glid kan i hög grad försvåra t. o. m. löpning på slät mark, genom att skidorna ej fästa i snön utan för minsta tryck glida bakåt. Man säger, att glidet är bakhalt. Att löpa uppför med bakhala skidor är nästan otänkbart. I ett sådant fall är mången gång ett dåligt glid rent av önskvärt.

Den ideala glidförmågan hos skidorna skulle man önska vara så beskaffad, att den medger ett säkert fäste vid gång uppför samt vid fotens avspark vid löpning på slät mark, under det att glidet utför samt efter en viss erhållen initialhastighet i övrigt vore det snabbast möjliga. Detta är emellertid ej möjligt att helt åstadkomma under alla förhållanden, men man kan dock genom att på olika sätt preparera skidornas glidytor nå ganska goda resultat. Denna procedur kallas "vallning".

Grundvallning.

Man skiljer på s. k. grundvallning och ytvallning.

Grundvallningen avser egentligen mest att hindra träets förslitning, att skydda mot väta m. m. men också att förbättra

glidet i allmänhet. Denna grundvallning var också under lång tid det enda medel, man kände till eller använde för att förbättra glidet. Den består i en insättning under värme i glidytan av fett, vanligen och bäst i form av ljus, dalbränd trätjära. Grundvallning utföres på följande sätt.

Glidytor rengöras från smuts och fuktighet. Med en pensel påstrykes ett tunt lager av trätjära. För att få tjäran lagom tunnflytande bör man först uppvärma den något. Sedan värmas glidytorna mycket försiktigt över en varm spiselhäll, i skarpt solsken, med en blåslampa eller dylikt, så att den påstrukna tjäran begynner koka. Detta synes på rök- och skumbildningen. Tjäran blir av värmen så tunnflytande, att den till större delen absorberas av träets porer. Uppvärmningen får dock ej ske för intensivt, ty därigenom kan trävirket förkolas eller tjäran helt förflyktigas och brännas vid. Hela glidytan bör helst värmas på en gång, ty eljest ha skidorna stor benägenhet att på grund av ojämn uppvärmning slå sig, d. v. s. brätte och spann kunna deformeras, varjämte sidkrokighet och skevhet lätt uppstå. Då tjäran på så sätt värmts in i glidytan en gång, upprepas samma för-

bastu helt och hållet — med undantag av själva plåtmaterialiets (fat, huv, plåtrör etc.) bearbetande, vilket lämpligen överlämnas till en plåtslagare. Trä- och murningsarbeten kan vilket gäng som helst med litet handlag klara av. Så det är bara att sätta i gäng!

Om bastulokal (jordkällare, uthus) förut finnes, stanna kostnaderna för en finsk bastu av typ "Tuppstugan" vid 200—250 kr. Kunna "materialmecenater" uppletas, blir det ännu billigare!

Vi torde senare bli i tillfälle att återkomma med några tips för själva eldningen. Samt till badningen och svettningen, vilka båda söka sin like såväl ifråga om effektivitet som njutning.

Billiga Bäddar

För hemmet, sport- o. sommarstugan.

Fråga efter våra artiklar hos Eder möbelsbehandlare.

Katalog gratis.

A.-B. RESÅR

KARLSTAD — Tel. 780

En 4-dagarsfärd på skridsko

Enköping—Örebro—Nyköping

Långfärdssäkingen på skridsko är en sport med utomordentliga möjligheter. Som exempel på den saken lämnas här några glimtar från en 4-dagarsfärd Enköping—Örebro—Nyköping. En färd som inte saknade sina poänger.

Efter övernattnings i Enköping bar det i väg nedför Enköpingsån. Vid utloppet låg Haga gods badande i morgonsolen, som just då bröt fram och översällade land och vatten med tusen färgreflexer. Fria från tvång och civilisation susade vi i väg utåt över solblå fjärdarna. Rönholmsudd tändes, men nu fingo vi arbeta duktigt i stickande motvind. Dock, framåt bar det, förbi det gamla Nybyholm, mellan öar och skär, ut på den mäktiga Granfjärden, ned mot Aggarön. Framför oss låg nu Blacken, milsvid och storartad. I lä för en udde värmde i hast frukost på ett medfört spritkök av aluminium. Nu voro vi mogna för att pressa oss fram över den 2 mil långa Blacken och så bar det i väg. En råk passerades med något besvär och så voro vi då slutligen framme vid Kvicksund. Där läskade vi oss före den sista och svåraste biten av dagsrouten. Sällan har vinden så intensivt blåst emot oss som nu, när vi steg för steg arbetade oss fram mot Köping. Rastera blevo allt tätare, men slutligen hägrade Köpings vackra kyrktorn framför oss, och rätt utpumpade men vid briljant humor gled vi Köpingsån uppåt och in i staden.

Påföljande dag hade vår gode vän ingenjören och sportsmannen Lasse K. slutit till, och för "babords halsar" flögo vi fram med stormvinden mot Kungsör, som uppnåddes efter en halvtimme. Vi svängde nu av åt väster och så vidare upp för Arbogaån. Underbara landskap! Vår färd liknade mer "landkrabbans", med kryssningar mellan kvarlövna hövomar och antring av

e. m. Framför oss låg Hjälmaren fortrolande och skimrande.

Gripna, överväldigade av naturens mästare, susade vi tysta framåt, sida vid sida. Endast fransandet av löparna hördes, när de vid slutet av varje skär skarpt skuro in i den hårda isen. Men länge skulle ej tystnaden vara. Långt i fjärran hördes ett buller som av ett starkt åskväder. Det var isen, som, när vattnet sakta sjunker, brakar sönder i milslånga sprickor; det dundrade och suckade, det sjod och kvad ur de stora djupen. Hjälmaren hade blivit störd i sin vintersomn. Det var som hade vattnet velat sluta oss i sin kalla famn. Varje steg medförde riktiga stjärnor av sprickor i isen, åtföljda av dån och brak; i sanning ett värdigt ackompanjemang till en sådan solnedgång.

När vi omsider, efter att ha passerat några räkar, medelst kompass letat oss fram till Engelbrektsholmen, hade hela denna färd ofrivilligt medfört en kolossal nervspänning, och den minskades ej, när vi i det alltmer tilltagande mörkret sågo öppet vatten glimma här och där mellan skären framför oss.

Nåväl, vi måste gå faran in på livet. Det öppna vattnet undersöktes sorgfälligt. Räddningslinan gjordes klar och med ett oerhört besvär lyckades vi omsider klara den labyrint av skär, småöar och räkar, som ligger mellan Björkon och Gökholmslandet. Med en av kamraterna på 20 m framför oss bar det nu i väg vidare västerut, och medelst kompass ställdes färdens mot Norra Essundet. Vid Essundet fingo vi antligen efter flera timmar tag på en stuga. Här serverades några glas härlig mjölk och sedan vi fått upplysningar om att den sista milen skulle vara säker, sattes kurs på Örebro. Omsider fingo vi lön för mödan, ty Örebrofjärden låg spegelblank.

färdssätt ytterligare några gånger med ny påstrykning för varje gång. Därefter avtorkas ej invarmd, överflödigt tjära med en trasa, så att såväl glidytorna som kanterna bli fullkomligt torra. Medan skidan är varm, sättes den i span samt får kallna. På så sätt erhållet spänning är mycket varaktigt. Har brättet gått ned, sker uppträttning med s. k. brattjärn. Under vällningen uppkommet skevhet och sidkrokighet rättas bäst genom att, medan skidan ännu är varm, sätta den i motspänning på ett eller annat sätt, vari den sedan får kallna. Brätning, rättning av skevhet och sidkrokighet fordra helst särskilda anordningar och materiel samt stor vana för ett riktigt utförande men kunna av den intresserade skidloparen mycket väl utföras efter någon övning. Den mest hållbara grundvällningen erhålls med solen som värmekälla, s. k. sommarvällning.

Skidorna böra alltid vara väl grundvällade.

Ytvällning.

En sådan grundvällning förbättrar visserligen glidet avsevärt men ej tillräckligt för att medge en kraftbesparande löpning under alla förhållanden. Särskilt visar sig grundvällningen enbart otillräcklig vid exempelvis fuktig och våt snö av alla sorter samt vid torr kornsnö. Med hänsyn härtill bör man underkasta glidytan ännu en procedur — s. k. ytvällning. Denna ytvällning består i en täckande beläggning av glidytan med olika slags ämnen i avsikt att åstadkomma en yta, som erbjuder en för varje fall lagom friktion och adhesion, så att glidet blir så nära idealiskt som möjligt. Ytvällning bör äga rum så omedelbart före löpningen som möjligt, ty föret kan på några timmar förändras högst väsentligt.

I handeln förekomma numera en hel mängd mycket goda ytvällor, men för att kunna använda dessa på rätt sätt måste man äga kännedom om de förhållanden, som inverka på glidet.

Rimfors' VÄLLNINGSTABELL.

Tem	1	2	Celsius	3	4	5	6
Temp	1	2	5	10	15	20	25
Klubb	1	2	3	4	5	6	7
Under	1	2	3	4	5	6	7
Över	1	2	3	4	5	6	7
Mitt	1	2	3	4	5	6	7

Vällorna påläggas i den ordning tabellen angiver. — Vällning påläggas över hela glidytan. — Medeltjockt. — Tjockt. — Tont och huvudsakl. under mitten.

Ovanstående vällningstabell avser att klara begreppen om ytvällning, så att var och en med ledning av tabellen och någon praktisk erfarenhet kan preparera sina skidor själv utan att riskera ett misslyckande.

De flesta förekommande vällor kunna naturligtvis inrangeras i denna tabell, men har för enkelhetens skull endast en uppsatts i tabellen (Rimfors'). De flesta fabriker för ytvällning åtföljas även av bruksanvisning, varför det är lätt att efter förvärvande av någon praktisk erfarenhet avgöra, då resp. välla skall komma till användning.

Teckna alla vällor äro fullständiga, d. v. s. användbara i alla vanliga förekommande fören. En del s. k. *universalvällor* utgivas för att gå bra under alla

Slalom

SKIDKÄNGA med ställförstärkt höllot. märknadens för. nämsta skidsko

Tillverkare: Skofabriks A.-B. Kronan, Örebro

förhållanden, men som regel kunna de med fördel endast användas i vissa, speciella fall, även om de i allmänhet ge ett hyggligt glid.

Tabellen är utarbetad för vissa typiska fall och under förutsättning, att ungefär samma snöbeskaffenhet och temperatur råda inom det terrängområde, över vilket löpningen kan beräknas äga rum. Sålunda får man taga under övervägande, om gränstillfällen föreligger eller om temperaturen, snöbeskaffenheten och lutningsförhållandena kunna avsevärt förändras, t. ex. om man vid löpning i fjällterräng kommer att passera ett högre eller lägre beläget område med ty åtföljande ändrade snö- och temperaturförhållanden.

En ytvällningskatekes.

Följande anvisningar böra följas vid tabellens användning:

1. *Avläs temperaturen* utomhus på en rättvisande termometer. Beräkna härvid, om Ni bor i en stad, att den i tät

delat mindre mängder av densamma längs så stor del av glidytan, som man anser erforderligt. Man kan även försiktigt värma burken, tills innehållet blir mera lättflytande, varefter det kan påstrykas med pensel. I allmänhet bör man dock undvika att låta eldslåga eller stark värme direkt beröra alla ytvällor, vare sig de befinnas i sin förpackning eller på glidytan. Klistervällor böra som regel påläggas mycket sparsamt och absolut ej smetas ned i rännan. Ofta är det tillräckligt att endast valla en del av glidytan under och å omse sidor om fotsteget. Klistervällorna ha under vissa förhållanden en utmärkt glidförmåga, i förening med god stögförmåga i uppörsbackarna. Har man fått för lätt glid — "bakhalt" —, kan man ofta avhjälpa detta med några små klickar av klubb- eller klistervalla under fotsteget. Har man å andra sidan råkat få för mycket klistre för det förhandenvarande föret, kan detta ofta neutraliseras genom pågnidning med paraffin eller en vaxar-

Förj. sysselsatt med vällningsbestyr. — Sedan vällningstabellen rådfrågats med hänsyn till förhandenvarande temperatur och snöbeskaffenhet pågnides den lämpliga ytvällan.

bebyggda stadsdelar kan vara någon grad varmare än ute i terrängen.

2. *Undersök och fastslå snöns beskaffenhet ute i terrängen*, på en plats, i en park eller dylikt, som ej är berörd av trafik.

3. *Bedöm om dagsinflytandet*, d. v. s. luftens fuktighet, lufttrycket, terrängbeskaffenheten m. m. behöver tagas med i beräkningen.

4. *Gå in i tabellen* och avläs där i motsvarande kolumn den ytvälla, som bör användas enligt gjorda iakttagelser.

5. *Pålägg först nu denna välla*, helst i rumstemperatur. Vid påläggande av ytvälla böra skidorna — som ovan nämnts — vara väl grundvällade, ty grundvällan utgör ett gott fäste för ytvällorna samt erbjuder, därest dessa senare under löpningen försiltas, en bättre glidytta än om det raa träverket kommer att glida mot snön. Kvarsitter förut använd ytvälla, bör denna först avlägsnas så noga som möjligt. Detta sker bäst genom uppvärmning med blåslampa eller dylikt samt avtorkning med en trasa.

"Vaxartade vällor" (= vällor av vaxartad konsistens) och "klibbvällor" (= vällor av något klibbig men ej smetig konsistens) pågnidas direkt ur tuben eller med biten mot glidytan, så att ett lager fastnar på densamma. Därefter utgnides detta lager med handens insida, ett korkstycke (t. ex. en termoskork) el. dyl. så att vällan blir jämnt fördelad. Om man beräknar att löpa långt, upprepas förfarandet en eller flera gånger, tills man fått ett tjockt lager.

"Klistervällor" (= vällor av halvflytande, smetig, klistertänkande konsistens) spacklas ut på glidytan med en flat kniv (bordskniv), träspade eller dylikt, sedan man först för-

tad valla över klistret. Hjälper ej detta, bör man först med en kniv skrapa bort en del. På detta sätt kan man oftast reglera skidans glid- och stögförmåga allt efter behov. Särskilt gäller detta, när ett gränstillfall är förhanden, eller om terräng-, temperatur- och snöförhållandena på något sätt ändras under pågående löpning o. s. v. En del klibbvällor äro i detta avseende mycket lätthanterliga och mera lämpliga än klistervällorna.

Ute i terrängen måste som regel såväl glidytan som vällningstuber och burkar något uppvärmas före vällningens utförande (ex. förvaras burken i varm ficka), för att vällan skall kunna anbringas — vällan blir nämligen hård i kyla. Detta sker då bäst medelst en mindre blåslampa eller en s. k. Metallvällningsapparat. Glidytan måste vid all vällning vara absolut torr. Efter vällningen måste skidan få återtaga luftens temperatur, innan den placeras på snön. För att hindra snö att fästa på och belasta skidans ovre sida bör man någon gång gnida över denna med paraffin.

Som regel gäller, att man helst bör förskaffa sig erfarenhet och göra sig förtrogen med en god sorts ytvälla i sänder och ej samtidigt syssla med många olika fabriker.

Hårdgrundvällning.

För speciell utförsäking såsom backhoppning, stortlopp och slalom ger vanlig grundvällning trots användning av ytvällor ej tillräckligt gott d. v. s. snabbt glid. Detta beror därpå att även den bästa ytvälla ej kan anbringas så att den fullständigt täcker grundvällan, speciellt gäller detta efter en viss tids löpning på vällan. På de fläckar, där täckningen ej är fullständig, kommer

Långfärdssäkingen tjuvar — hemfärd i solnedgång.

gärdesgårdarna. I fjärran låg Arboga och dāsade i solskenet men hade ej förmåga att locka oss fram dit, ty söderut vinkade de stora vattnen och vägen gick på Hjälmare kanal.

Längs denna närmade vi oss alltmer Hjälmaren; vattnet blev stridare och det återstod endast en metersmal iskant, på vilken vi kunde åka fram med ena foten i land.

Nu var Hjälmaren nådd. Kl. var då 4

tjärgrundvällningen därför att bromsa något och sålunda minska farten.

Därför har man speciellt i Alperna, där utförsäkingen drivits till sin spets, börjat använda en slags speciell "hårdgrundvälla", vilken nu även finnes att få i Sverige. Denna hårdgrundvälla har i och för sig ett utmärkt glid, men måste dock kompletteras med en speciellt lättglidande ytvälla för att ge snabbast möjliga fart. — Såsom "speciell ytvälla för utförsäking" användes lämpligen "Rimfors Glid", vilken vi bl. a. vid jämförelse med vad som fanns att få i alptrakterna vintern 1934 funno överlägsen allt annat för detta ändamål.

Hårdgrundvällan kan givetvis även användas för ordinar skidloppning men bör i så fall alltid kompletteras med ytvällning enl. samma principer som förut nämnts. Speciellt väl lämpar sig hårdgrundvällan som underlag för klistervällor.

I goda teoretiska insikter rörande glidets natur m. m. samt genom en med vaken blick förvärvat ingående praktisk erfarenhet har man ett ganska säkert medel att med framgång bemästra vällningens svåra konst, vare sig det gäller att preparera skidorna för tävling eller att genom åstadkommande av ett gott glid höja värdet och nöjet av en mera motions- eller turistbetonad skidloppning.

månen började visa sitt vänliga anlete och som en fyrbåk i fjärran lyste ljusen från Örebro. Den farden skall sent glömmas av deltagarna, och med lätta sinnen körde vi Svartån uppåt ända in till slussarna i Örebro kl. 8 på kvällen efter att ha åkt 80 kilometer den dagen. Mat och bäddar smakade som vanligt briljant efter en sådan enastående färd.

Efter en kort järnvägsresa till Ö. Vingåker påföljande dag susade vi i väg på Kolsnaren och Viren. Målet för dagen var godset Danbyholm vid Yngaren och man hade att passera en hel serie av sjöar, som strackte sig från Ö. Vingåker till Yngaren. Under färderna på Kolsnaren passerades det gamla ärevärdiga Skenas, Värmböls bruk, Djulö, Eriksberg m. fl. De rika tillflödena till Yngaren göra isarna mycket lömska och farliga, och hela förmiddagen var det ett enda kryssande mellan långa, öppna brunnar. Det gick rätt långsamt, det blev mörkt och klockan var halv 6, när vi omsider hunno Yngarens stränder. Efter en noggrann efterforskning angående möjligen befintliga svaga punkter beslöt ännu en gång vägstycket att i mörkret fara på okända vatten, men denna gång skulle det ej gå så bra. Under stark fart följdes västra stranden med mot Edebysnassudden, men där

Vintersportartiklar

köpas förmånligast hos oss. C:a 200 olika skidvällor lagerföras.

Ny ill. katalog utkommen.

A.-B. BRÖDERNA HANSSON, Storvik 4.

Sänd Eder katalog till

Namn: Adress: